

ELÄMÄNLANKA-projekti

"O! se tärkeä... on se kyllä hyvä, et pääsin kurssille."

HONKALAMPI
säätiö

Elämänlanka-projekti

Elämänlanka-projekti on Savon Vammaisasuntosäätiön ja Honkalampi-säätiön yhteistyöhanke. Projekti toteutetaan vuosina 2008–2013 Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) tuella. Projektin toiminta on suunnattu 13–20-vuotiaille nuorille, joilla on neurologisia vaikeuksia tai neuropsykiatrisia ongelmia, esimerkiksi Aspergerin oireyhtymä, ADHD, kielihäiriöt tai oppimisvaikeudet. Projektin aikana toteutettavaan kuntoutuskurssitoimintaan osallistuvat nuoren lisäksi hänen perheensä sekä lähiverkostonsa. Projektin toiminta-alueena on Etelä- ja Pohjois-Savo sekä Pohjois-Karjala. (Elämänlanka-projektin yleisesite 1/2011)

"Kun ei malttaisi olla paikallaan, vaikka pitäisi..."

Neurologiset erityisvaikeudet ilmenevät mm. keskittymisvaikeuksina, huolimattomuutena, tarkkaamattomuutena sekä ohjeiden noudattamisen vaikeutena. Ongelmat tarkkaavaisuuden ylläpitämisessä voivat johtaa aloitekyvyttömyyteen ja ongelmiin toiminnan organisoimisessa. Toiminnanohjauksen ongelmien vuoksi tehtävien suunnitteleminen, aloittaminen ja loppuun saattaminen eivät onnistu ilman tukea. (Attwood 2005.)

Vaikeudet ilmenevät myös sosiaalisten viestien tulkitsemisen hankaluutena sekä puutteellisena ajantajuna. Nuorella voi olla esimerkiksi häiritsevää käytöstä ryhmätilanteissa ja ystävyysuhteiden solmimista hankaloittaa puutteellinen kyky ymmärtää toisen ihmisen tunnetiloja ja kehonkieltä. Sosiaalisista tilanteista aiheutuva turhautuminen purkautuu toisinaan myös suuttumuksella ja aggressiivisuudella muita kohtaan. Psykososiaaliset ongelmat, kuten koulukiusaamisen kohteeksi joutuminen, vaikeuttavat hyvän itsetunnon rakentumista. (Attwood 2005.) Huono itsetunto ja eristäytyminen altistavat nuoren helpommin masennukselle, ahdistushäiriöille, käytösongelmille sekä piittaamattomuudelle (Kerola, Kujanpää & Timonen 2009).

Haasteista huolimatta näillä nuorilla on myös paljon vahvuuksia, joita tukemalla heidän on mahdollista toimia yhteiskunnassa tasavertaisina jäseninä.

Kuntoutuksesta toivoa ja tukea tulevaisuuteen

Nuorten elämäntilanteisiin olisi kiinnitettävä riittävän ajoissa huomiota ja pyrittävä ehkäisemään terveys- ja syrjäytymisriskejä jo lapsuus- ja nuoruusvuosina. Kuntoutus, perheen ja lähiympäristön tuki sekä ohjaus auttavat nuorta selviytymään koulunkäynnistä sekä aikuiseksi kasvamisen mukanaan tuomista haasteista.

Neurologisia erityisvaikeuksia omaavista nuorista suuri osa on vailla riittävää hoitoa ja kuntoutusta (Turkka & Holma 2008). Perheiden kannalta ongelmia tuottaa palveluiden puuttuminen ja palvelujärjestelmän monimutkaisuus. Palvelut tulevat useasta eri suunnasta, ovat sisällöltään poikkeavia ja eri paikkoihin sijoitettuja. (Koivikko & Sipari 2006). Palvelujen ja kuntoutuksen saamiseksi nuoren ja vanhempien aktiivisuus on erittäin ratkaisevassa asemassa. Perheen voimavarat ja jaksaminen ovat usein valmiiksi koetuksella, eikä heillä välttämättä ole tietoa tai kykyä löytää palveluita.

Varhaisessa vaiheessa aloitetulla hoidolla ja kuntoutuksella voidaan ehkäistä liitännäisoireita ja mahdollisesti myös seurannais-sairauksia, kuten masennusta, käytöshäiriöitä ja päihteiden käyttöä (Hurtig 2007). Kuntoutuksen avulla nuori voi oppia tuntemaan paremmin itseään, hallitsemaan oireitaan ja käyttäytymistään sekä löytämään keinoja, joiden avulla selviytyy paremmin arkielämässään (Suikkanen 2004). On tärkeää turvata ajoissa nuorten osallisuus yhteiskunnassa sekä tukea koko perheen hyvinvointia (Kallinen-Kräkin 2009).

Vai jätetäänkö tuen tarpeet huomioimatta?

Vähintään 65 000 nuorta on vaarassa joutua syrjäytyneeksi tai syrjäytetyksi. Määrän arvioidaan lisääntyvän yli tuhannella joka vuosi. Syrjäytyminen on uhka nuorelle itselleen, hänen perheelleen, lähipiirille sekä koko yhteiskunnalle. Jokainen syrjäytynyt nuori tulee maksamaan yhteiskunnalle arviolta yli miljoona euroa ja syrjäytymisestä aiheutuvat epäsuorat kulut ovat vielä suuremmat. (Pokki 2010)

Nuorten ongelmat sosiaalisissa suhteissa ja koulunkäynnissä voivat johtaa syrjäytymiseen toveripiiristä, koulumotivaation katoamiseen, epäsosiaalisuuteen sekä päihde- tai huumekeuhkeihin. Sitä myöten nuoren riski elämänhallinnan menettämiseen tai jopa itsetuhoisuuteen kasvaa. (Kerola ym. 2009)

Oikein kohdennettujen, henkilökohtaisesti suunniteltujen ja toteutettujen tukitoimien turvin neurologisia erityisvaikeuksia omaavat nuoret kykenevät oppimaan itsenäisessä elämässä vaadittavia taitoja, saavuttamaan ammatillisen pätevyyden ja valmiudet työelämään.

Mikäli tuen tarpeisiin ei puututa ajoissa...

- Koulukoti (ikävuosina 13–18) 457 000 €, 250 €/vrk
- Vankilajaksoja 10 vuotta 455 000 €, 125 €/vrk
- Oikeudenkäynti yms. kuluja 20 000 €
- Kansaneläke 32 vuotta 198 000 €
- Lasten- ja nuorisopsykiatrian hoitokustannukset 180 000€, 374 €/vrk
- Verotulojen menetys 1 milj. €/hlö/elinikä 65v

(Pokki 2010)

Elämänlanka-projektin kuntoutus

Elämänlanka-projektin tarjoamalla kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalista kuntoutusta, jonka avulla tuetaan ja vahvistetaan nuoren sekä hänen perheensä elämäntaitoja tulevaisuutta varten. Tavoitteena on, että nuori pystyy suunnittelemaan ja toteuttamaan elämänsä eteenpäin itselleen mielekkäällä tavalla (esimerkiksi työelämä- ja sosiaalisten valmiuksien harjoittaminen, sosiaalisen verkoston laajeneminen ja opiskelupaikan saaminen). Lisäksi tavoitteena on, että vertaistuen sekä erityisvaikeudesta saadun tiedon kautta nuori pystyy hyväksymään oman erityisyytensä ja sopeutuu elämään sen kanssa.

Elämänlanka-projektin kurssikokonaisuuteen osallistuu 6-8 nuorta perheineen. Kokonaisuus sisältää nuoren ja perheen tapaamisen kotona/kotipaikkakunnalla, koko perheelle ja erikseen nuorille suunnattuja ryhmäjaksoja, palveluohjauksellisia kotikäyntejä sekä verkostotapaamisia.

Kuntoutuksen avulla etsitään keinoja ja välineitä, miten nuorta ja hänen perhettään voidaan tukea aikuistumiseen ja itsenäistymiseen liittyvässä elämänvaiheessa. Toiminnan myötä tuodaan tasa-arvoa alueellisiin kuntoutusmahdollisuuksiin sekä tarjotaan osallistumisen mahdollisuuksia ja sopivia tukipalveluita nuorille sekä heidän perheilleen. Palveluohjauksellisen työotteen ja kotipaikkakunnille jalkautumisen kautta pyritään siirtämään kurssilla käynnistyneet prosessit nuorten ja perheiden arkeen. (Elämänlanka-projektin palvelukuvaus 2011)

Elämänlanka-projektin kuntoutuksella saavutettuja hyötyjä:

- sosiaalisten taitojen vahvistuminen
- nuoren itsenäistyminen
- ystävyyssuhteiden solmiminen
- avoimuuden lisääntyminen
- aggressioiden hallinta
- nuoren tarpeita vastaavan palvelusuunnitelman teko ja sen kautta oikeisiin palveluihin ohjautuminen
- itsetunnon ja itsevarmuuden vahvistuminen
- uuden harrastuksen löytäminen
- vertaistuen saaminen (nuoret, sisarukset ja vanhemmat)
- arkielämän taitojen vahvistuminen (itsestä huolehtiminen, kodinhoito, rahan käyttö)
- tarvittavat tukitoimet opintojen loppuunsaattamiseksi
- tietoa neurologisista erityisvaikeuksista

”Nuoresta tuli terveellä tavalla rohkea”

Kurssikokonaisuuteen osallistuneen nuoren äiti kertoo heidän perheensä kuntoutuskurssikokemuksista. Nuori on 20-vuotias ja hänellä on Aspergerin oireyhtymä. Elämänlanka-projektin toteuttama kuntoutuskurssi on hänelle ensimmäinen kokemus kurssitoiminnasta.

Nuori on ollut vuosia koulukiusattu.

”Nuori oli silloin masentunut ja itsetunto oli erittäin huono.”

Kurssille hakemisen syynä oli saada lisää eväitä nuoren itenäistymiseen ja omatoimisuuteen liittyviin asioihin, kuten omien asioiden hoitamiseen sekä perheestä irtautumiseen. Nuorella oli itsellään myös halu muuttaa pois lapsuudenkodistaan, mutta hän koki tarvitsevansa lisää tukea siihen.

”Kurssin jälkeen nuori muutti omaan asuntoon ja nykyisin hän hoitaa itsenäisesti siivoamisen, ruoanlaiton, ja esimerkiksi käy pankkissakin itse. Kurssilla nuoren itsetunto koheni huomattavasti, eikä hän ole enää niin masentunut ja arka.”

Nuori itse koki tärkeäksi kurssilta saamansa vertaistuen sekä tunteen siitä, ettei hän ole haasteidensa kanssa yksin.

”Nuori hyväksyy nyt itsensä paremmin ja luottaa omiin mahdollisuuksiin sekä kykyihin oppia uusia asioita. ”

Perhe koki kuntoutuskurssikokonaisuuden hyödylliseksi ja positiiviset tulokset olivat suoraan nähtävissä nuoren käyttäytymisessä. Perhe olisi kaivannut tukea arjen haasteista selviytymiseen jo aikaisemmin.

Lähteet:

Attwood, T. 2005. Aspergerin oireyhtymä. Opas vanhemmille ja asiantuntijoille. Jyväskylä: Haukarannan koulu.

Elämänlanka-projektin palvelukuvaus 2011. Savon Vammaisasuntosäätiö ja Honkalampi-säätiö.

Hurtig T. 2007. Adolescent ADHD and family environment - An epidemiological and clinical study of ADHD in the northern Finland 1986 birth cohort. Väitöskirja. Acta Uni-versitatis Ouluensis. D Medica 919. Oulun yliopisto.

Kallinen-Kräkin S. (toim.). KASTE – ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:9. Yliopistopaino. Helsinki.

Kerola K., Kujanpää S., Timonen T. 2009. Autismin kirjo ja kuntoutus. WS Bookwell. Juva.

Kielinen M. 2005. Autism in Northern Finland. A Prevalence, follow-up and descriptive study of children and adolescents with autistic disorder. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Oulu university press. Oulu.

Koivikko M. & Sipari S. 2006. Lasten ja nuorten hyvä kuntoutus. Koskiprint. Valkeakoski.

Pokki, T. Lahden diakonialaitos. 2010.

<http://www.paijat->

[hame.fi/easydata/customers/paijathame/les/paketti/seminaarit/2010_05_06_timo_pokki_.pdf](http://www.paijathame.fi/easydata/customers/paijathame/les/paketti/seminaarit/2010_05_06_timo_pokki_.pdf)

Suikkanen A. Martti S. & Linnakangas R. 2004. Homma hanskaan: nuorten kuntoutuskokeilun arviointi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:5. Edita. Helsinki.

Turkka I. & Holma T. 2008. Laatukäsikirja. Hyviä käytäntöjä autismin kirjon sopeutumis-valmennuskursseille. Autismi- ja Aspergerliitto ry. Tyyliopisto Oy. Helsinki.

Ota yhteyttä!

KUOPIO:

Projektipäällikkö
Marjo Hodju
puh. 040 721 0752
marjo.hodju@savas.fi

Savon Vammaisasuntosäätiö
Elämänlanka-projekti
Vuorikatu 26 A 2.krs
70100 Kuopio

JOENSUU:

Kuntoutusohjaaja
Tuula Matikainen
puh. 040 509 3614
tuula.matikainen@savas.fi

Kuntoutusohjaaja
Leila Ryyänen
Puh. 044 022 8937
leila.ryynanen@savas.fi

Savon Vammaisasuntosäätiö
Elämänlanka-projekti
Rantakatu 26 A 3.krs
80100 Joensuu

www.savas.fi/elamanlanka